

#7 Waardegebaseerde scenario's voor duurzaam wonen en warmtetransitie op wijkniveau

Steven van Polen (PBL) in gesprek met
Caren Herbstritt (PBL), Heleen Mollema (VRO) en Carla Roghair (DEP)

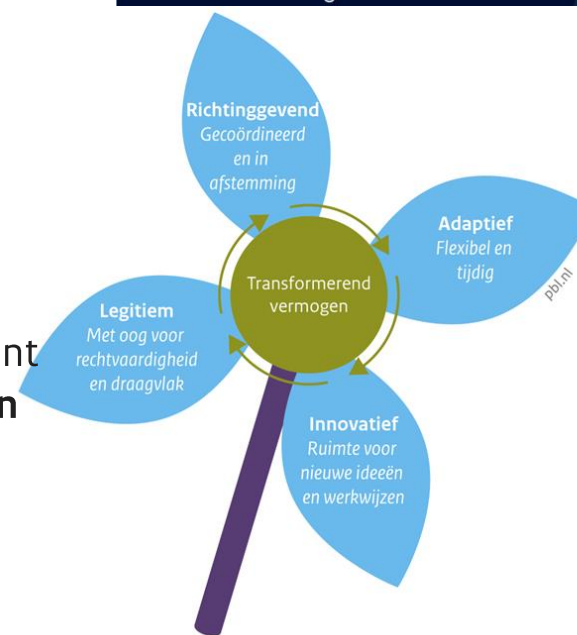
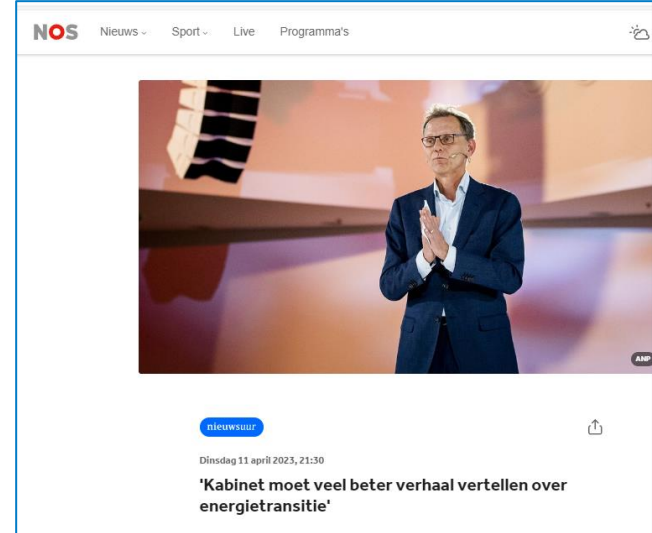

Een gedeeld verhaal ontbreekt...

- > Wens om samenleving in de warmtetransitie beter mee te nemen wordt groter
- > Behoeftte aan één gedeeld maatschappelijk verhaal in verschillende hoeken van de samenleving (NKP, NPLW, WKR 2023):

“Wat de WKR betreft begint dat met een visie op hoe **een klimaatneutraal en klimaatbestendig Nederland eruit ziet** en antwoord geeft op de vraag: **in wat voor land willen en kunnen wij leven?** [...] “Sturing op een klimaatneutraal en klimaatbestendig Nederland vraagt een langetermijnperspectief, **met breed gedragen toekomstbeelden.**”

- > **Blik op de lange termijn vanuit transitiewetenschap (PBL 2024):**
  - “Veranker een systeemblik op de samenhangende transities. Dit begint bij **een gezamenlijke visie** op de samenhang tussen de opgaven.”
  - “Vergroot het eigenaarschap over de klimaatopgave in de samenleving. Dit begint bij het **ontwikkelen en verbeelden van aansprekende toekomstperspectieven met bedrijven en burgers zelf.**”

...een aanvullend perspectief

- Huidige klimaat- en energiescenario's gedreven door techno-economische (model) analyses
- Complexe transformatievraagstukken vragen daarnaast ook sociaal-maatschappelijke analyses
- Expliciet maken van waarden biedt houvast om beleidsmakers te adviseren en de maatschappij te betrekken

Met waarde-scenario's...

- > een **kompas om op strategisch niveau bieden om** de richting voor beleidsinzet voor een klimaatneutrale en duurzame GO te bepalen.
- > **handelingsperspectief voor beleidsmakers bieden** op nationaal en lokaal niveau
  - Beleidsmakers nationaal niveau: ontwikkeling van nationaal beleid
    - Naar binnen: Bijdragen aan systeemperspectief en sturen op lange termijn transitie (samenhang tussen opgaven en interdepartementaal werken, richtinggevende keuzes die uitwerking krijgen via doorlopende afstemming en coördinatie)
    - Naar buiten: Bijdrage aan gedeeld verhaal over de transitieopgave naar de samenleving toe
  - Beleidsmakers op gemeentelijk niveau: ontwikkeling van **warmteprogramma's**
    - Gestructureerd gesprek over de richting faciliteren door trainings (roadshow)
    - Aanvullend perspectief op de Startanalyse

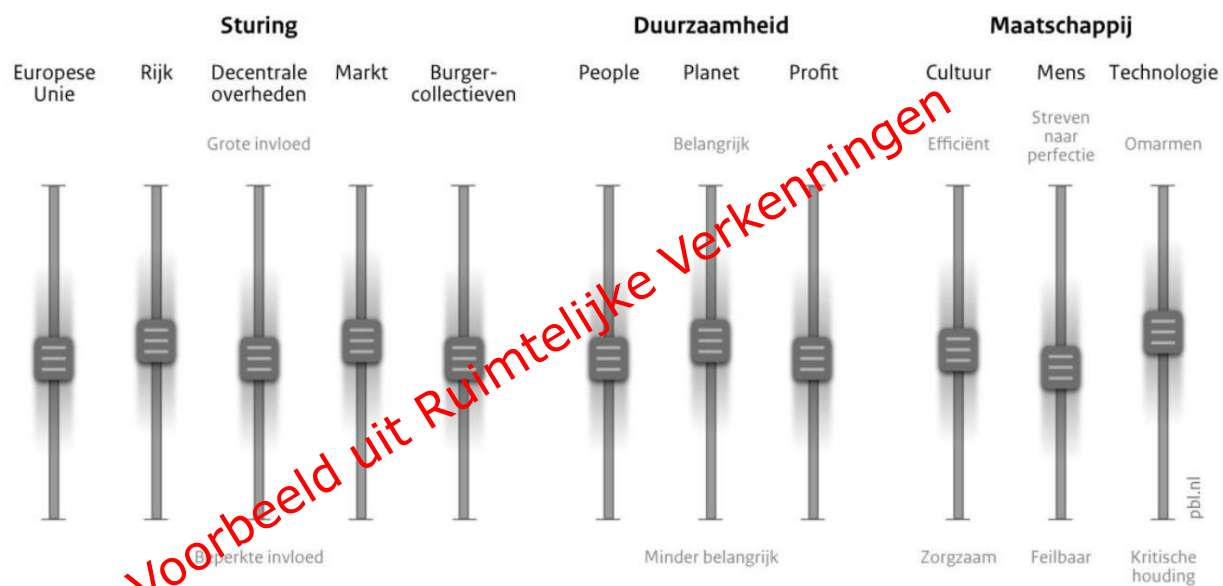
Onderzoeksvragen

- › **Welke waarden liggen achter de keuzes** die moeten worden gemaakt voor een duurzame gebouwde omgeving in 2050?
- › Hoe willen wij wonen en leven in een duurzame GO in 2050? **Hoe ziet de GO eruit als wij waarden als vertrekpunt nemen** om toekomstbeelden en routes ernaartoe te bepalen?

Hoe ziet een wenselijke toekomst voor duurzaam wonen eruit?

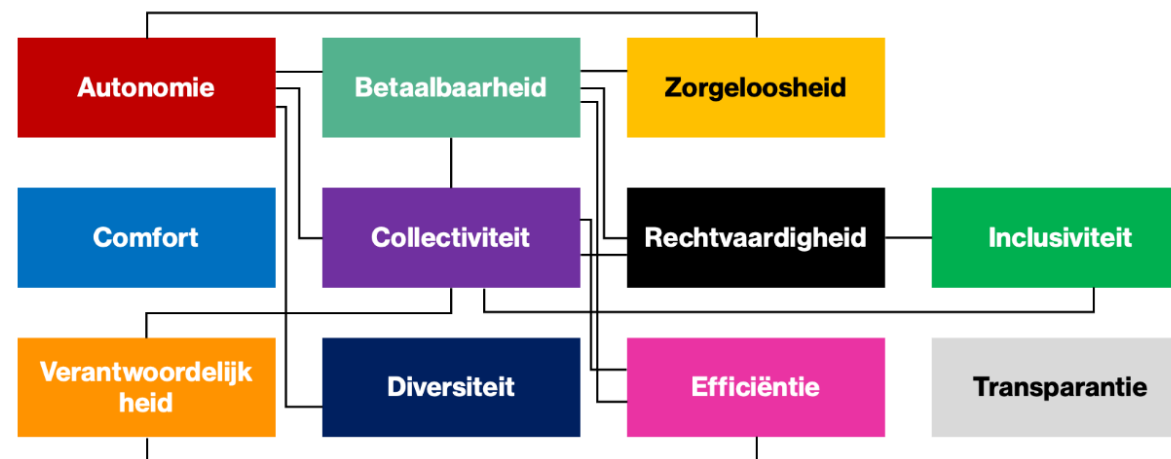
- Ontwikkelen van 4 consistente toekomstbeelden van de GO in 2050 gebaseerd op (maatschappelijke) waarden in een participatief en iteratief visievormingsproces

Trend-inventarisatie

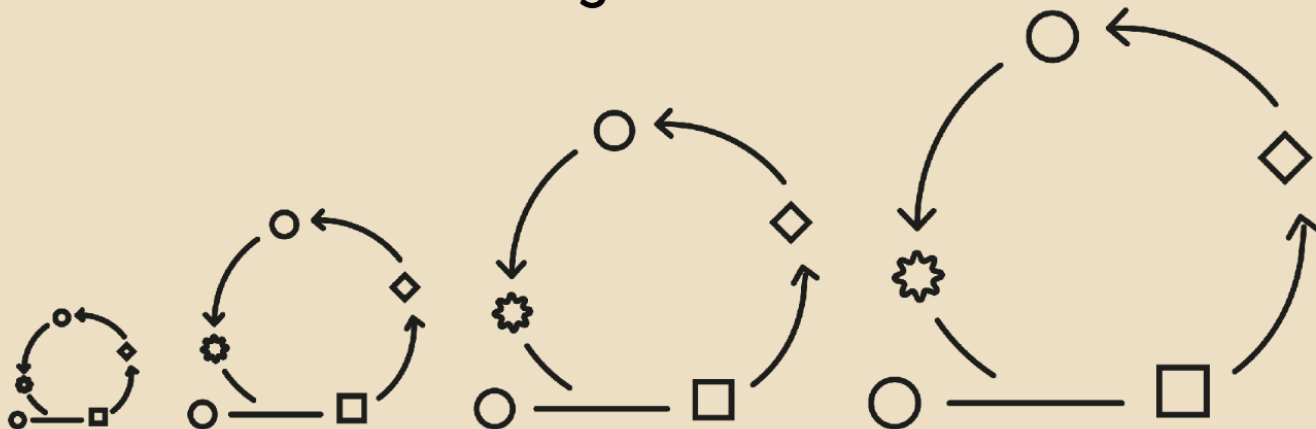
- Bevolkingsopbouw
- Huisvesting & bouw
- Leefomgeving en ecologie
- Economie & financieel
- Energie en klimaatneutrale GO
- Sociale innovatie
- Meer zelfstandige thema's

Waarden-inventarisatie

Iteratieve en participatieve scenarioontwikkeling

Iteratieve ontwikkeling

- Zowel in de ontwikkeling van deze eerste prototype scenario's
- Als in de verschillende versies naar de definitieve scenario's

- 2 Stakeholder werksessies (Jan-April)
- Pop-up Labs met burgers (Feb-April)
- 24uur sessie (Maart)

Reflexie van Heleen en Carla

Stelling 1

Wij kunnen niet op iedereen wachten. Om tempo in de warmtetransitie te kunnen maken is het niet mogelijk om iedereen en alle waarden mee te nemen.

Stelling 2

De waarde-discussie in de warmtetransitie is dezelfde als in de omgevingsvisie. Met de inpassing van het warmteprogramma in de omgevingsvisie is de verbinding van ruimte & energie voldoende geborgd.

Doorpraten?

Steven.vanPolen@pbl.nl

Caren.Herbstritt@pbl.nl

